

VESTNIK

Prosvetne zveze v Ljubljani.

Šolsko vprašanje.

Zadnjič smo o šolskem vprašanju razpravljali z zgodovinskega stališča. V pričujoči razpravi pa hočemo obrazložiti nakratko nekatera načela, ki se jih imamo glede šolstva po zdravi filozofiji držati:

A. Vzgojne pravice rodbine.

V prvi vrsti so poklicani vzgajati otroke starši in sicer po naravnem pravu. Ta pravica in dolžnost je neposredna. Vzgoja je najodličnejša pravica in naloga rodbine, kajti sicer bi rodbina sploh ne imela nobenega smisla. Starši, ki imajo skrbeti za telesni in dušni blagor svojih otrok, uvajajo svoje potomce v vse to, kar sami vedo, oziroma, kar so se sami bili naučili: jih uče spoznavati in spoštovati Boga, jim zabičujejo glavne npravstvene dolžnosti proti sebi in so ljudem in jih naučijo vsega, kar potrebujejo za ohranitev vsakdanjega življenja. To dolžnost izvršujejo skrbno vsi narodi, celo oni, ki stoje na primeroma zelo nizki stopnji izobrazbe. Čim več rodbin se združi v eno občino, tem širša postaja tudi vzgoja otrok, to se pravi, vzgoja, ki je merila v malem krogu bolj na zasebni blagor otroka, se zdaj čezdaljebolj nanaša tudi na javni blagor. Zdaj ni interesirana na vzgoji otrok samo ena rodbina, iz katere otrok izhaja, ampak celo občestvo, v katerem je rodbina včlanjena. Interes občine (dežele, države, naroda etc.) se v prvi vrsti nanaša na to, da ne bi nobena rodbina svojih otrok učila stvari, ki so javnemu blagru škodljive. V tem oziru ima pravico poseči vmes, ako bi n. pr. kakšni zločinski starši svoje otroke navajali k moralno in so-

cialno škodljivim prestopkom. Pravica občestva pa gre gotovo tudi tako daleč, da ne sme trpeti prevelikega zanemarjenja vzgoje, in čimbolj kulturna je kakšna družba, tem delj gredo v tem oziru njene pravice. In čisto jasno je končno, da v bogato razčlenjeni kulturni družbi posamezne rodbine ne morejo več svojim vzgojnim nalogam v polni meri zadostiti, to je, da jim mora družba pri tem priskočiti na pomoč.

Pri vsem tem je pa pomniti, da družba, oziroma država nima prvotnega in splošnega vzgojnega prava na otroke, marveč ostane to pravo prvotno in na splošno vedno starišem, ki vzgojo deloma državi, oziroma šoli poverjajo, v kolikor je sami ne zmorejo, da se otroci priuče vsemu temu, kar jim je za državljansko soživiljenje potreba. Iz vsega povedanega tudi sledi, da je zlasti npravstvena vzgoja v prvi vrsti staršem od Boga poverjena in da država zlasti nima pravice posegati na npravstveno plat vzgoje v nasprotju z načeli in voljo staršev.

B. Pravice cerkve.

V krščanski družbi ima z ozirom na verskonpravstveno plat vzgoje odločilno besedo tudi cerkev. Ta je namreč od Zveličarja samega prejela nalog, da uči zveličavni nauk vse narode in vse ljudi na zemlji. (Evang. Mat. 28, 19). Ona uči ta nauk starše v cerkvi in po tem nauku imajo kristjanski starši verskonpravstveno vzgajati svoje otroke v družini. Poleg tega vzgaja cerkev otroke tudi neposredno sama v cerkvi po svojih služabnikih duhovnikih. Razume se, da se

ta pravica cerkve razteza tudi na šolo, kajti šola je le **pomožni organ družinske vzgoje** in zato je v verskonravstvenem oziru popolnoma podvržena direktivam staršev, oziroma cerkve, kateri starši pripadajo kot udje. V tem oziru velja sledeče:

1. ves **pouk** v verskih in moralnih resnicah na vseh šolah brez izjeme, od najnižje do najvišje, more podeljevati izključno samo cerkev po osebah, katerim ona ta pouk poverjuje po takozvani *missio canonica*. Cerkev ne določa samo, **kaj** naj se v tem oziru uči, ampak tudi **kako** (metoda).

2. Cerkev pa ima tudi pravico nadzorstva nad **vsem ostalim poukom**, v kolikor je ta v nujni zvezi z verskomoralnimi načeli. Kajti skoro vsi učni predmeti so v neki zvezi z vero in moralo: naravoslovje n. pr. nam kaže božjo modrost v uredbi vseh neživih in živih bitij, zgodovina nas uči zasledovati božje namene v razvoju zgodovinskih dogodkov, leposlovje oplemenituje dušo po vzorih lepote, izražene v umetelnih človeških proizvodih itd. itd. Ako bi šolnik te predmete poučeval brez ozira na Boga in moralo, oziroma celo v nasprotju z njo, bi se kruto pregrešil zoper resnico, kvaril otroško dušo in doprinašal obče-mu blagru državljanov neizmerno škodo, ker je državljanski pozemski blagor nujno odvisen od večnega blagra. Iz tega jasno sledi, da ima cerkev od samega Boga pravico vsemu državljanskemu pouku s tega vidika skrbno slediti, ne samo, da bi se ničesar veri in npravstvenosti nasprotnega ne podučevalo, ampak tudi, da se pouk v vsakem predmetu vrši naravnost v smislu in po smernicah krščanske verske resnice in npravnosti. Cerkev pa ima pravico nadzorstva tudi nad **učnimi knjigami** in nad **poučujočimi osebami** (učiteljstvom).

3. Cerkev ima ne samo paziti nad **podukom** v omenjenem smislu, marveč tudi voditi **življenje** otrok po veri, torej odrejati in voditi **verske vaje** otrok tako v šoli kakor izven nje.

4. Kakor sme v državi vsaka skupina družin, vsak v to usposobljeni posameznik ali društvo ustanavljati šole, tako ima pravico ustanavljati **svoje šole** tudi

cerkev. V to nima samo načeloma istega prava kakor vsako drugo občestvo, ampak tudi zgodovinsko pridobljeno pravo, ker je prve nižje in visoke šole v krščanski Evropi dejansko ustanavljala in vzdrževala cerkev in ker se tudi danes njene šole lahko kosajo z državnimi, oziroma jih v mnogem oziru — zlasti kar se tiče vzgoje — celo prekašajo. Zlasti se ta pravica cerkvi ne sme odrekati danes, ko so se države polastili versko brezbrizni ali veri nasprotni elementi in so šole izročili popolnoma vplivu protiverskega učiteljstva, s čimer se dela staršem in otrokom kruta krivica in se nasiljuje njihova vest. Zato se mora cerkvi, oziroma zasebnim verskim družbam dati tem več svobode, da ustanavljajo verskonravstveno usmerjene šole, ki odgovarjajo prepričanju staršev.

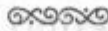
C. Pravice države..

Država ima pravico preprečiti, da se ne bi ustanavljale šole, ki bi bile javnemu blagru škodljive; ima pravico zahtevati od državljanov primerne prispevke za vzdrževanje javnega državnega šolstva, kjer je potrebno; ima pravico zahtevati od državljanov tiste vednosti, so za državljansko soživiljenje neobhodno potrebne, **nima pa pravice do šolskega monopola**. Niti sme država prepovedovati sploh vsako zasebno šolo niti jih sme v toliki meri nadzorovati, da bi onemogočila vsako učno svobodo, kajti tak monopol države nad tem, kaj se poučuje in kako se poučuje, ubija vsako svobodo mišljenja in spravlja šolo popolnoma v odvisnost od vsakokratne politične oblasti ali stranke. Državni šolski monopol vede do popolnega zasujenja duha in politične odvisnosti državljanov od režima, od ene stranke ali enega družabnega reda — navadno od vladajočega velekapitalističnega meščanstva. Zato je treba državni šolski monopol z vsemi silami pobijati. Državni šolski monopol je tem pogubnejši, ker v versko mešanih državah sili otroke vse v eno državno šolo, ki je ali 1. popolnoma brezverska ali 2. podeljuje mesto verskonravstvenega poduka nek posvetni moralni pouk ali 3. pa prepušča podučevanje veronauka dotični

cerkvi, ves ostali poduk pa odteguje popolnoma vplivu vere, oziroma cerkve (brezverska šola — civilna šola — simultanska šola). Katoličani zahtevajo nasproti temu čim širšo svobodo poduka, oziroma svobodno šolo. Poleg državne šole, ki naj jo poseča, kdor hoče, morajo obstojati proste šole, ki jih ustanavljajo starši, občine, društva, cerkev,

posamezniki itd. itd., kateri morajo dobiti zadostno podporo iz javnih državnih sredstev. Vsak poseča tisto šolo, ki si jo sam izbere, oziroma, katero izberejo kot svojim otrokom najbolj primerno starši.

Le v tem je v naših časih edino pravilna rešitev šolskega vprašanja.

Knjiga: V. katoliški shod v Ljubljani 1923.

Teško smo jo že pričakovali! Zdaj nam je na razpolago, pa tako lepo opremljena in tako dobro sestavljena, da jo je res vesel človek, ki jo vzame v roke.

Med 386 strani je posejanih 23 lepih slik, tudi platnice krasita dve; najlepša je barvasta naslovna slika »Posvetitev Srcu Jezusovemu« (Grohar). Papir je fin, trden, tisk lahko čitljiv. Kazalo zelo olajšuje rabo knjige, katere vsebina je prav praktično razdeljena (Pred kat. shodom: dela priprave in prihod udeležencev; Ob kat. shodu: Prireditve, govori in resolucije, zborovanja, občni zbori itd.; vtisi, statistika udeležbe).

Naslovi delajo knjigo pregledno. Ni dosti besed, ki nebi dosti povedale, dasi je pisana knjiga živahno; dokumenti, sporedi, govori, resolucije, imena in številke, opisi dogodkov in organizacij si slede kakor slike v filmu. In kar je poleg pregledne izčrpnosti posebno treba pohvaliti: vse je povedano, kakor se je res vršilo. Doslej še o nobenem kat. shodu ni izšlo tako stvarno, točno in praktično uporabno poročilo!

Kar pa je za naša prosvetna društva, za prosvetne delavce in predavatelje največ vredno: ta knjiga je s svojimi govori in resolucijami nepogrešljiv vir predavanj!

Naša društva imajo nalogo, da zane-sejo med ljudstvo zdrave misli, načela, sklepe vodilnih oseb in odborov, jih razlagajo in tolmačijo, poskrbijo za njiju pravo umevanje in upoštevanje v javnem in zasebnem življenju naroda. Tako je pojmoval dr. Krek, tako pojmuje-

jo povsod voditelji prosvetnega dela nalogo društev. Ako pa imajo društva nalogo širiti sklepe in misli uglednih posameznikov in ožjih odborov velja to najbolj in predvsem za sklepe in misli, izražene in potrjene od katoliškega shoda, na katerem se poleg najvišje cerkvene avtoritete in najbolj delavnih društvenikov iz cele dežele oglašajo izbrani strokovnjaki in učeniki naroda, kjer obveljajo v ožjem krogu sodelavcev dopolnjeni predlogi strokovnjakov po ponovni debati najširšega kroga zastopnikov ljudstva.

Zato smo že težko pričakovali te knjige, ki naj bi nam podala resolucije in govore 5. katol. shoda, da jih začnemo s predavanji in razgovori v društvih tolmačiti najširšim krogom društvenikov in jih zanesti, usidrati v duši naroda. Kat. shod je izvršil 1. nalogo ter nam po dolgih pripravah in posvetovanjih podal misli, načrte, sklepe, kako naj delamo danes, v naših sedanjih razmerah za kraljestvo božje v naši domovini. 2. nalogo, morda še važnejšo, morajo izvršiti naše organizacije s podrobnim delom: predstaviti resolucije in nasvete kat. shoda v življenje. **Kako naj začnemo?**

Najprvo: **takoj kupimo najmanj eno knjigo** (5. Katol. shod v Ljubljani 1923, izdal in založil glavni pripravljalni odbor, natisnila Jugosl. tisk. 1924). Najspособnejši društveni sodelavci naj jo preberjo, v odborih razmišljajmo, kako bi mogli v društvu izvrševati sklepe shoda, pospeševati v našem kraju njegove načrte, okoristiti se z navodili. Skrbimo, da se poleg Poslovnika in Vestnika letos razlaga ta knjiga, dokler je ne predela-

mo do kraja. V društvenem življenju upoštevajmo trajno resolucije shoda, ker bi drugače shod ostal lepa parada, brez resničnega uspeha.

Naša prosvetna organizacija je prva poklicana in dolžna skrbeti, da duh, ki

veje iz te knjige, objame celo ljudstvo, da resolucije dobe meso in kri najprej v naših članih in društvih, po nas pa v celem ljudstvu.

Odbori, lotite se z vso vnemo te odlične naloge, ne čakajte!

Zlata vredno pismo!

Novo mesto, 3. junija 1924.
P. n.

»Prosvetna zveza«

v

Ljubljani.

Miklošičeva c. 7.

V svoji praksi sem naletel na slučaj, ki bi bil kmalu eno izmed naših društev pripravil ob vse premoženje, namreč ob godbo.

Eno izmed prosvetnih društev je namreč imelo svoj godbeni odsek. Ko se je ta ustanovil, je društveni odbor, oziroma eden izmed odbornikov — to je blagajnik — napravil pravila godbenega odseka, v katerem je bilo natančno fiksirano razmerje odseka do društva. Po vojni, zlasti v zadnjem času, se pa nekateri člani niso hoteli pokoravati sklepom odbora, temveč samolastno hodilo igrat na razne prireditve, ki so bile vse kaj drugega, kakor prireditve naših društev. Čisto enostavno so se polastili godal in jih na poziv društva niso hoteli vrniti, zatrjujoč, da so ta njihova zasebna last in da je to zabeležno v pravih godbenega odseka. Prišlo je do tožbe, v kateri bi bilo treba predložiti pravila godbenega odseka; teh pa društvo ni imelo. Izgubila so se bila namreč, tako mi je bilo zatrjevano, še med vojno. **Važno dokazno sredstvo bi bili vsakoletni inventarni zapisniki**, a tudi teh ni bilo. Prav tako važni bi bili **zapisniki sej in občnih zborov**, pa deloma jih ni bilo, deloma so pomanjkljivi. K sreči smo našli račun, da smo vsaj vedeli koliko godal je pravzaprav društvo naročilo. Pravde sicer nismo izgubili, vendar je bila zadeva zelo vagana in smo se končno poravnali tako, da so uporni člani priznali

lastninsko pravico do godal društvu, vendar jim je moralo društvo koncedirati toliko, da smejo ti godbeniki rabiti sporne instrumente pri svojih prireditvah, da pa v času, ko bo društvo imelo kako prireditev, oni ne bodo pri nikaki drugi prireditvi sodelovali.

Društvo je s tem imelo ogromne stroške. Krivo vsega tega pa je bilo, da imajo naša društva **neurejene arhive**, ker nekateri odbori tako važne listine kot so n. pr. pravila, založijo ali pa izgubijo. Pri več društvih sem pregledoval tudi zapisnike in po večini ti **zapisniki niso v redu**, niso podpisani od dveh odbornikov, kakor je to predpisano, temveč kvečjemu od enega. **Inventarne zapisnike pa sploh pogrešam pri vseh društvih.**

Da se izognemo nadaljnim sporom, ki so samo v škodo našemu pokretu in katere naši nasprotniki porabijo pri političnih agitacijah nam v škodo, si usojam Vas opozoriti na to okolnost. **Pri vseh društvih je treba zahtevati točno vodstvo vseh zapisnikov**, natančno urediti shrambo in inventar, ali pa večkrat inventarni zapisnik in to v posebni knjigi, ki naj se, ko bo polna, shrani v društvenem arhivu. Če ima društvo kak odsek, naj se natančno precizira razmerje društva do tega odseka in obratno.

Do tega nasveta me je pripeljal žalostni zgleđ zgoraj navedenega društva.

S krščanskosocijalnim pozdravom

Janko Lavrič, odv. kand.

(Op. tajništva Prosvetne. Tisočera hvala za to pismo, ki najlepše ilustrira živo potrebo poslovnika, lastnih poslovnih knjig, tečajev za poslovanje, pogostih revizij, delavne zveze in — prosvetnih okrajev!)

Delo za treznost.

V nedeljo 22. junija t. l. dopoldne je »Društvo za gojitev treznosti« v Ljubljani (glej. Vestnik str. 27. t. l.) priredilo lepo zborovanje. Dvorano Mestnega doma so napolnili skoro sami moški vseh slojev in strank, edini v prepričanju, da je nezmernost v pitju alkohola najnevarnejša naša ljudska napaka, največji škodljivec in da smo vsi poklicani boriti se proti raznim oblikam alkoholizma, posamezniki in vse organizacije, zlasti nabožne in prosvetne.

Govorili so gg. vseuč. prof. dr. Osvald, dr. Gosar, dr. Vučković, predsednik Saveza treznosti v Jugoslaviji, gdč. Štebi in nazadnje najuspešnejše naš slovenski prvoboritelj vlč. g. Janez Kalan, ki je ugotovil, da vendarle nismo brez uspehov pri tem delu.

Naša prosvetna organizacija je dolžna svojim načelom in programu, da poleg verskih in orlovske daje vsem drugim dober zgled z vnetim, vztrajnim delom. Ne čakajmo, da nas bo kdo šele napasti moral, da z našimi zabavami širimo alkoholizem, a da se vzlic načelom in pro-

gramu za protialkoholne naše naloge ne menimo, da zanemarjamo eno najvažnejših, temeljnih dolžnosti vsake katoliške, prosvetne in ljudske organizacije, zlasti še po 5. katol. shodu!

Poglejte v pravila (§ 3. t. 3. 4., § 12.), **poslovník** (t. 12. na str. 17., t. 57., t. 97., t. 106, t. 110.) in v **Vestnik** (l. 1923. str. 45.—47.) l. 1924. str. 25.—28.) ter izvajajte v društvenem življenju, kar je za nas obvezno. S povojnimi razmerami se nihče več ne more izgovarjati, ne da bi se osmešil. Mi moramo v vsakih razmerah uveljavljati naš program, čeprav ne dosežemo vedno in povsod istih uspehov.

Odborniki za treznost, predsedniki in tajniki, Vi nosite glavno odgovornost, da ne ostanemo pri določbah na papirju. Na občnih zborih in pred javnostjo, posebno pred kontrolo Svete Vojske bomo morali dati odgovor. Delajmo, da bomo zaslužili pohvalo in ušli obsodbi! Izvedimo **resolucije 5. Katol. shoda!** Dokažimo z delom, da smo na svojem mestu, da smo res katoliško-narodni in živi.

Iz društvenega življenja.

Še o **prosvetnih okrajih**. Zadeva organizacije okrajev je pokazala v teku pol leta velike hibe našega umevanja današnjih prosvetnih nalog in še večjo slabost naše dobre volje do izvrševanja prosvetnih dolžnosti. Ni prijetno, a v interesu nujnega ozdravljenja zelo potrebno je poudariti sledeče.

Centralno vodstvo in pisarna Prosvetne sta že davno spoznali za eno najvažnejših akcij oživitve naše v in po vojni zelo slabele prosvetne organizacije ustanovitev okrajnih odborov. Razloge je ponovno objavil Vestnik, ki so ga dolžni brati vsi odborniki društev. Občni zbor zveze nov. 1923 je soglasno sprejel tozadevne predloge zvezinega odbora. Do maja 1924bi morali biti ti okraji povsod osnovani in zdaj v polnem delu.

Danes (sredi julija) pa je komaj tretjina okrajev (vsaj na papirju in približno po sklepu obč. zbora, navodilih

Vestnika in predpisih poslovníka) osnovanih. Drugod pa se ali sploh za noben spis, paragraf, sklep in dopis zveze ne zmenijo, ali od meseca do meseca odlasajo, kar bi že v aprilu moralo biti storjeno, ali pa preko vseh sklepov in za nas obveznih paragrafov po svoji glavi nekaj naredi, kar ni ne tič ne miš. Tudi se dobe še danes ljudje, ki se ne mislijo nikakor povzpeli nad (dostikrat prav nestvarno, naravnost glupo) kritiziranje do dela in ki, sami nedelavni, še drugim onemogočajo potrebno delo. Kdaj bo bolje?

Mariborska Prosvetna enostavno ne sprejme takih društev med člane, ki ne izvrše zahtevanih pogojev, Orlovska Podzveza razpusti ali izključi nedelavne ali nedisciplinirane odseke; ali naj naša zveza tudi na ta način začne varovati svojo čast in življenjske interese? -r.

Mladinska dneva (tečaja) v Mariboru.

Prosvetna zveza in ekspozitura Orlovske Podzveze v Mariboru sta sestavili poseben pripravljalni odbor, ki organizira dva dvodnevna izobraževalna tečaja: za fante 23. in 24. avgusta, za dekleta 14 dni prej, 9. in 10. avgusta v Mariboru.

Namenjena sta ta dva tečaja predvsem slovenski mladini Štajerske, Koroške in Prekmurja. V oglasu stoji glede namena tečaja zapisano: udarjali bomo temelje za bodočnost, pregledali narodovo preteklost, premislili, kaj zahtevajo od nas sedanje razmere in pogledali na delo, ki nas čaka.

Ker naša zveza letos ne priredi nikakega večjega tečaja te vrste v svojem središču, na prošnjo pripravljalnega odbora toplo priporočamo vsem našim društvom, zlasti onim, ki so bližje Maribora, da pošljejo vsaj po eno zastopnico (-ka) na ta mladinska dneva.

Vse podrobnosti glede teh tečajev bo pravočasno objavil odbor v časopisu.

Vestnik št. 4—5 (maj junij) bi moral nositi št. 5—6. Popravite!

Predavanja Prosvetne Prof. Mazovec: 9. junija pri blagoslovljenju doma v Vavti vasi; tainik J. Hafner: 11. maja (skiopt.) v Križah pri Tržiču, 18. maja govor pri odkritju spominske plošče padlim vojakom v Selcih, 25. maja v Oslinici, 15. junija na Vrh sv. Treh Kraljev, 18. jun. v akad. društvu »Danica«; dr. Capuder 25. maja v Domžalah; katehet J. Pintar na Viču; dr. Sušnik L. 25. jun. na Viču (skiopt.), 15. jun. v Grobljah; skioptikon so si v maju izposodili za predavanje v Domžalah in Marjanišče, v juliju v Kamnik.

Nov skioptikon je nabavila Prosvetna za društvo v Loškem potoku in za Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, društva v Moravčah, na Ježici in v Šmartnem pri Litiji so dobila posamezne skiopt. dele. Društvo v Cerknici je skioptikon naročilo.

V vseh zadevah odra (dramatike) pišite naravnost na Ljudski oder, Ljubljana, Ljudski dom II. Pisarna je odprta tam dnevno od 5. do 7. ure popoldne. Ako pišete na Prosvetno, mora ta šele tja nositi in se včasih zapozni odgovor. Da bi bila zveza razbremenjena, je eden gg. odbornikov vedno poverjen z vodstvom dramatičnih zadev ozir. Ljudskega odra, ki ima svojo urejeno pisarno in uradne ure.

Društva, ki še nimajo članskih izkaznic, znakov, poslovnika, poslovnih knjig (novih, enotnih), naj si to naroče pri Prosvetni.

Knjige za knjižnico naročate le pri Prosvetni. S tem koristite sebi in zvezi!

Prosvetno nedeljo v prid Prosvetni zvezi (ki dobi čisti donos prireditve te nedelje), sta šele 2 društvi priredili in poslali prebitke zvezi. Kdaj mislite pri vas izvršiti ta sklen zveznega občnega zbor?

Dva dobro ohranjena skioptikona prodaja društvom Prosvetna. Oglase naj se le revnej-

ša društva, močnejša naj si nabavijo nove aparate!

Obiščite osebno pisarno Prosvetne, ko pridete v Ljubljano (v palači Vzajemne posojilnice na Miklošičevi cesti 7 blizu Uniona, spodaj, zadaj, vhod s ceste). Tu dobite na vpogled razne potrebščine, informacije in se domenite o stvareh, ki so morda zelo koristne za vaše društvo.

Kjer dobro delate v društvu, poročajte o svojem delu, skušnjah in uspehih uredništvu Vestnika (pisarna Prosvetne), da bodo imeli tudi drugod korist od vašihkušenj in dobili korajžo ob vašem zgledu. Zlasti dobro došla so poročila o občnih zborih in načrti prosvetnih večerov, pa tudi pomembnejši dogodki iz društvenega življenja.

Hitimo z ureditvijo društvenega delovanja, da bomo na letošnjem občnem zboru zveze dobili lepšo sliko o stanju organizacije kakor prejšnja leta!

Izposojanje not potom Pevske zveze. Glasbeno društvo »Ljubljanec« v Ljubljani izposoja note iz svojega arhiva pod sledečimi pogoji: 1 Izposojnina se plača od lista 50 par. 2. Kavcije se mora istočasno vložiti v naprej v roke društvenega arhivarja: za zbere do 30 pevecv 150 Din. za zbere nad 30 pevecv pa 200 Din. — Izposojevalnega roka se mora vsakdo držati, kavcijo dobe društva ob vrnitvi not nazaj, za poškodbe se odtegne odškodnina. S tem popravljamo obvestilo v »Vestniku« l. 1924 v št. 2, ker »Ljubljana« nikakor ne odneha od teh pogojev.

Odbor P. Z.

Predavanja Prosvetnega kartela v Mariboru l. 1923-24. Bivša Slovenska krščanskosocialna zveza za Štajersko v Mariboru je prirejala že od l. 1906 v Mariboru ciklese ljudskih predavanj, kar je po svetovni vojni obnovila. Na njeno pobudo pa je prevzel za sezono l. 1923-24 ta predavanja takozvani Prosvetni kartel, t. j. osrednji odbor zastopnikov vseh krščanskosocialnih nepolitičnih društev v Mariboru kot odsek sedanje Prosvetne zveze. Dozdevno se je ta nov način obnesel; dejanski pa bi se prav gotovo, ako ne bi bilo naloženo vse breme na rame samo enega človeka. Vzajemno delo vseh bi bilo imelo gotovo večje uspehe. Vendar smo še kljub temu lahko zadovoljni z doseženim.

Vseh predavanj je bilo 24, zadnje je bilo združeno z ledim prosvetnim večerom. Predavanja so bila vsak petek zvečer, izzvemši veliki petek. Predavalo je 14 raznih predavateljev. Udeležba je bila zelo različna, kretala se je med številom 32 in 165 poslušalcev. Skupno pri vseh predavanjih je bilo krog 1737 ljudi, kar znese povprečen obisk 72 udeležnikov pri enem predavanju. Predavanja so se začela 9.XI. 1923, končala pa 25. IV. 1924; porazdeljena so bila tako: Jože Staběj, Ljudska prosveta in Kulturna politika (prvo in zadnje predavanje); Adolf Dostal, Slovenski Orli v Parizu; dr. Anton Medved, Zgodovina slovenskega naroda (dvakrat), Potovanje v Rim, Ognjenik Vezuv in

mesto Pompeji; Ivan Prijatelj, O postanku sveta, O potresu, Spomini in slike iz Carigrada in Smirne; Rupert Pivec, Potovanje okoli sveta (trikrat); dr. Jos. Jeraj, O razvoju narodnega gospodarstva; Ivan Sojč, Oblikovna umetnost (Sojčev večer); Davorin Zunkovič, O naših krajevnih imenih; Franc Fink, O razvoju ljudske šole in o šolstvu sploh; dr. Mat. Justin, O нравni povzdigi naroda; Alojzij Rezman, Kam s fanti in z dekleti? (Orlovstvo); dr. Jos. Somrek, Radiotelegraf in radiotelefon, Električna v gospodarski in gospodinjinski uporabi; Pavel Zivortnik, Prvi Slovenci med Indijanci v Ameriki (Misijonstvo); dr. Andr. Veble, O važnih delavskih vprašanjih. Kakšna mora biti družabna rešitev.

Bila so torej zelo raznovrstna predavanja in zato tudi prav privlačna. Namen je pač bil nuditi pouka (in tudi razvedrila) v raznih panogah človeških znanosti. Nekatera predavanja so bila združena s praktičnimi poskusi in pojasnjevanjem na slikah. Zeleti je, da dobi institucija teh predavanj stalnost in da se izpopolni v smeri ljudske visoke šole. Maribor je sploh precej ubožen, kar tiče krščanskosocialen kulturni in prosvetni pokret, ni pravega zanimanja in umevanja zato. Trdno pa upamo, da bodo pokazala bodoča leta v tem oziru znaten napredek, kar iz srca želimo.

Pevska zveza. V dneh 12. in 13. julija t. l. bo v Grobljah pri Domžalah evhar. shod za kamniško dekanijo. Pevska zveza bo po svojem okrožju sodelovala z vsemi svetnimi in cerkvenimi zbori pri sv. maši, procesiji in litanijah. Spored:

a) **Pri sv. maši:** 1. Premrl, Mašna št. 8 kot lani pri kat. shodu. 2. **Pojte hribi n dolne** kot lani v Ljubljani; 3. Vilas Ti sam **gospod** iz Sl. presv. Evharist. št. 11; 4. Sattner **Kraljica miru** (Vsi pojemo) iz njegove zbirke; 5. Jurkovič Sv. Ciril in Metod kot lani pri kat. shodu; 6. **Povsod Boga!**

b) **Pri procesiji:** Več evh. pesmi, ki jih sporočimo pravočasno priglašeni zborom, ki bodo peli v skupinah pod vodstvom različne pesmi.

c) **Pri litanijah ljudsko petje:** 1. **Marija Mati ljubljena** iz Cecilije (eno- in dvoglasno). 2. Premrl, Pridi molit o kristjan! (C. Gl.). 3. **Zahvalna** iz Cec. in 4. **Povsod Boga!** 5. **Odpevki pri litanijah po Brezmadežni.**

Te pesmi naj pojo vsi udeleženci!

Priprave vodi č. g. Pirc, misijonar v Grobljah. Po vsa pojasnila in, če treba, po note, se obračajte nanj ali na prof. Bajuka v Ljubljani, Cesta na Rožnik 29.

Novoustanovljeno društvo v Bevkah pri Vrhniku je bilo sprejeto v našo zvezo.

Nov prosvetni dom so postavili v Bohinjski Bistrici in ga slovesno blagoslovili 15. junija (g. knezoškof dr. Jeglič). Nov dom stavijo tudi na Vrh Sv. 3. Kraljev nad Vrhniko (ozir. Logatec in Ziri).

Novo zastavo (društvo in Orel skupaj) so blagoslovili slovesno 29. junija v Komendi.

Nov skioptikon je naročilo društvo v Cerknici, več društev pa v ta namen zbira sredstva. (Kjer nobeno društvo samo ne more kupiti skioptikona, ca 5 do 7000 Din, naj ga cel okraj skupaj kupi, kakor tuitam cela vas kupi gospodarske stroje).

Novo željo je sporočila Akademsko zveza (vseučilišnih dijaških društev) Prosvetni zvezi: naj bi dala vseučil. dijakom informacije in navodila, kako bi najbolje mogli koristiti v počitnicah našim društvom. Dobili so odgovor, naj se doma zanimajo za stanje in delo domačih in sosednih društev, pomagajo odborom izvesti sklepe obč. zbora zveze in društva (uvredba poslovnika, poslovnih knjig, znakov in izkaznic, izpolnitev pregledniške pole, sprememba pravil, skioptikon, izboljšanje knjižnice, ustanovitev in delo prosvetnega okraja), naj poskrbe za par predavanj, vplivajo z dobrim zgledom (pridnostjo, potrpežljivostjo, skromnostjo) na člane; po počitnicah pa naj poročajo zvezi o svojem delu in utisih.

Prosimo tem potom odbore in člane društev, naj svoje rojake-dijake radi sprejemajo v svojo sredo, jim dajo informacije in priliko za delo ter jih skušajo trajno pridobiti za delo v društvu, zlasti za ureditev knjižnic. To je bila posebno velika želja dr. Kreka.

Novi prosvetni okraji so ustanovljeni v Cerknici, Zirih in Zagorju. Kdaj boste še drugi izvedli ta sklep obč. zbora iz nov. 1923?

Pregledniških pol je prejela zveza — 14. Do 15. maja bi jih morala prejeti 220. Kdaj pošlje še 206 društev (ali že okrajni odbori!) izpolnjene pole (glej Vestnik str. 63)?

Kam dajete vezat nevezane in raztrgane knjige? Vezava knjig veliko stane, a ne povsod. Kjer nimate doma ali v bližini cenege in dobrega knjigoveza, pošljite knjige Prosvetni zvezi, ki vam bo oskrbela izredno močno in obenem zelo ceno vezavo v kratkem času, ker ima najboljšje vezave in dobro pozna tozadevne razmere. Lahko se prej osebno dogovorite. Ne posojajte nevezanih knjig, ker se prehitro raztrgajo in zgube posamezni listi, kar stori knjigo sploh nerabno.

Poročilo o 5. kat. shodu broš. 60, vezano originalno 80, navadna močna vezava 70 Din, dobite v pisarni Prosvetne.

Za slikanje kulis se priporočata gg. Brađaška Matija, Kranj (sin pokojn. cerkvenega slikarja Mat. Brađaške, ima že dolgoletno prakso kot igralec in slikar odrov) ter nadučitelj Tomšič Alojzij, Zalna na Doljenškem. Pogoje slikanja izveste od njih lahko sami pismeno.

Kjer poznate še druge slikarje, vredne priporočila, prosimo, da nam jih prijavite (naslov, sposobnost, pogoje dela in glavna dela, ki so jih že izvršili).

Okraji, ki žele tečaj, zlasti za praktične potrebe (poslovanje, vodstvo knjižnic), naj

se hitro prijavijo in navedejo: čas, prostor, udeležbo i. dr. želje glede tečaja.

Kjer se zanimате za skioptikon, sporočite, če želite skioptično predavanje. Sporočite tudi: čas, kraj, če imate elektriko (kakšen tok, napetost), koliko je dvorana oddaljena od železn. postaje, o čem naj se predava. — Poudarjamo pa, da mora društvo povrniti vožnjo po železnici za 2 osebi, stroške za dostavo aparata na kolodvor in nazaj v Ljubljano, od aparatov 20 Din in od diapozitivov (slik) po 0.50 Din za enega. Če se predavanje ne more vršiti, ker ni udeležbe, ali voza na postaji (za aparate), ali elektr. toka (ponekod v nedeljo popoldne zapro centralo) ali iz kakega drugega vzroka brez krivde od strani zastopnikov zveze, mora plačati društvo našeto odškodnino vseeno. Imamo namreč par neprijetnihkušenj. V sled zanikarnosti društev, ki najprvo zahtevajo predavanje, potem pa vzlic dogovoru ne pripravijo vsega potrebnega, smo že izgubili par gg. predavateljev in imeli gmotno in moralno škodo

Prosvetna zveza v Mariboru. (Vsem včlanjenim društvom.)

Poslovník in poslovne knjige. — »Vestnik« je o tem že dovolj pisal in razlagal. Žal pa še niso vsa društva naročila Poslovníka in poslovnih knjig. Društva, ki še niste zadostila našim nalogam in prošnjam, pomislite: naša prosvetna organizacija bo samo takrat uspevala in napredovala, ako bo vsak posamezni član storil vse, kar uvidi centrala kot nujno in neobhodno potrebno za napredek. Zato ponovno prosimo: naročite Poslovník (vsaj 2 izvoda) ter poslovne knjige (vseh je 9), ki stanejo mala garnitura s poštnino vred 79 Din, večja garnitura 103.40 Din. Knjige so zelo praktične in primerne, prav po ceni.

Knjige »V. Katoliški shod v Ljubljani« dobe včlanjena društva pri nas po 5 odstot. nižani ceni. Naročite takoj za knjižnice!

Narodnoobrambni kolki »Slovenske Strazec« za pisma so društvom pri nas na razpolago. Komad stane 5 par. V, zalogi imamo tudi društvene znake, komad 10 Din (12 skupaj 1 Din) in nova društvena pravila, izvod po 2 Din. Naročajte pridno!

Pravila Prosvetne zveze smo priložili vsem včlanjenim društvom. Shranite jih dobro, ker jih boste večkrat rabili.

Članarina za l. 1924 znaša v smislu sklepa našega zadnjega občnega zbora Din 25. — Mnogo društev pa članarine še ni poravnalo zato jih prosimo, naj store takoj svojo dolžnost. Sploh prosimo, da društva opravljajo točno vsa denarna plačila in nam ne

nalagajo z izterjavanjem nepotrebnega dela. Saj strežemo društvom v tem oziru itak kolikor mogoče, a red in točnost moramo ohraniti. Za vsa plačila se poslužajte samo naših položnic. Naznačite pa vedno, za kaj pošljete denar; pošiljalec naj bo društvo, ne posamezen odbornik.

Pregledniška pola je priložena v natančno, točno in resnično izpolnitev, nam je potrebna za sestavo statistike, ki je doslej pogrešamo. Polo vrnite čimprej naravnost Prosvetni v zvezi v Mariboru, Aleksandrova cesta 6/l, ker prosvetni okraji žal, še niso organizirani.

Mladinski dneva v Mariboru naj bosta glede udeležbe in propagande častna zadeva vsakega društva. Priloženi osnutek za tozadevno predavanje dobro porabite!

Prepis zapisnika občnega zbora naj pošlje vsako društvo takoj po izvršenem občnem zboru, ne da bi morali še posebej opozarjati na to. Ali so imela že vsa društva občne zборе? Kjer še ni bilo občnega zbora, ga skličete čimprej. Prosvetni zvezi je treba javiti tudi vedno ves društven odbor z natančnimi naslovi in kdo je upravičen sprejemati dopise za društvo; zgodi se namreč, da splošno na društvo naslovljeni dopisi ne pridejo vedno v prave roke, ali pa, da jih kak manj skrben odbornik ne pokaže vsemu odboru.

Potrdilo o 10 odstot. znižanju prireditvenih taks dobe vsa včlanjena društva pri nas sedaj proti povračilu 2 Din. Kjer žele takšno potrdilo, naj nam sporoče.

Načelni nasprotniki hočejo po nekod vtihotapiti svoje ljudi v naša društva in njihove odbore, da bi takó dobili morda časoma društvo v svoje nasprotnne roke. Zato priporočamo v tem oziru skrajno previdnost. Najbolje je, da društvo sprejme naša nova društvena pravila, kjer je precej jamstva, da društvo ne more preiti v nasprotnne roke. Preglejte svoja pravila, zavarujte si svoje društveno premoženje!

Prosvetni okraji. Organizacijo prosvetnih okrajev določa Poslovník, t. 131 do 141. Povemo odkrito, da nam nedostaje v Prosvetni zvezi delavcev, zato prosvetnih okrajev še ne izvedemo. Posamezni odborniki so tako vsestransko preobloženi z delom (mladinska dneva!), da zaenkrat ni mogoče izvesti vsega, dasi je nujno in potrebno. Prosimo potrpljenja, pride vse na vrsto, skušali bomo, da vsaj do občnega zbora.

Okrožnica št. 3./24, ki je tu priobčena, je bila poslana z vsemi prilogami vsem včlanjenim društvom. Če je katero društvo v sled nerednih poštnih razmer ni dobilo, ali da jo je zadržal kak odbornik, prosimo obvestila.